

SUBSECTIO IV.

PROPUGNATUR UNIVERSALITER nullum omnino Contractum rescindibilem, metu gravi celebratum, esse nullum jure positivo.

77 **DIXIMUS** conclusione quarta Subsectionis secundæ; contractus rescindibiles meticulous regulariter esse validos jure positivo; ideòque asserimus regulariter solum; quia postea ex communiore sententia excipimus *Votum simplex, refectæ, promissionem, incarcerationem, absolutiorem excommunicationis, traditionem rerum Ecclesiæ, constitutionem tutoris, vel curatoris.* Insuper ab aliis excipiuntur: *Renuntiatio beneficii, juri stricto data, vel prorogata, promissio dotis, & sponsalia.* Celebratiore exceptiones comprehendit *Glossa in cap. Abbas de his, que vi, his carminibus.*

Tutor, judicium, dos, sacram, copula, votum,

Hæc sex vi facta, de jure scias fore nulla:

Cætera jus patitur: sed postea restituntur.

78 Cæterum ne limitationibus, & iteratis exceptionibus, aut sententia nostra confusionem patiat; aut fugere potius difficultatem, quam illam resolvere pronuntiemur; & quia simili li-

mitatione via aperitur, anfaqùe abs dubio præberet, ut, quociens textus aliquis inducatur, in quo irritari videatur contractus aliquis metu initus, statim possit responderi, illum esse limitationem; contractumque illum sub nostra conclusione non comprehendendi, ideòque additum esse, *ly regulariter*, quæ omnia profecto non levia incommoda, puritatisque Scholasticæ adversa maximo jure ceneri debent; ideò in animum induxi nieum, universaliter, & sine exceptione aliqua conclusionem defensandam exponere; ut, si forte alicui arriserit ita propugnare, suffragium pro illius assertionem conferre valeat.

79 Dico ergo: Nullus omnino contractus rescindibilis metu gravi injuste incusso est invalidus jure positivo; sed omnes prorsus tenent, licet postea veniant annullandi. Probatio hujus conclusionis est, prima: quia textus pro conclusione quarta à nobis allegati, præcipue *ex §. Si metu coactus, ex institutis*, universaliter decidunt tales contractus jure civili valere. Secundò probatur: Quia non est inducenda irritatio actus, qui jure natura est validus, nisi detur lex aut textus expressè annullans talem actum: atqui nullus textus datur expressè annullans contractum aliquem meticulous: er-

ergo nullus est invalidus inspecto jure positivo: minoris probatio non alia potior adduci potest, quam argumentorum solutio: & quidem argumentum pro traditione, rerum Ecclesiasticarum metu facta, solum jam manet objectione ultima præcedentis Subsectionis, *ex cap. Pervenit*, in quo talis limitatio submissa est; nunc verò ad alios textus progrediamur.

80 Objic. primò pro voto: *Votum simplex est natura sua rescindibile: sed dum metu emittitur, est jure positivo nullum: ergo, &c.* Minor probatur *ex cap. Perlatum de his, que vi.* In quo votum metu mortis emissum declaratur nullum: ex quo ad cætera vota argumentum fit. Resp. ergo primò, textum non esse ad rem; quia in eo sermo est de Professione simulata, ut ex littera textus constat, legentique planum fiet. Secundò respondeo: Ibi sermonem esse de voto solemnem, seu Professione religiosa, ex qua ad cætera vota argumentum efformare, perinde erit, ac ex Matrimonio paritatem desumere ad omnes contractus; quod ineptum quidem esset. Resp. tertio distinguendo minorem: *Votum simplex dum metu emittitur, est jure positivo nullum, votum acceptatum, nego: non acceptatum, subdistinguo: & tunc est contractus, nego: & talis*

non est, concedo: *Votum legitur est promissio facta Deo. Qui cum bilarem datorem diligat, & non ex tristitia, aut necessitate, præsumitur pro sua benignitate, nolite acceptare votum metu conceptum: promissio autem non acceptata, quæcumque illa sit, irrita est omni jure, nec inter contractus numeranda; cum tunc non detur duorum, vel plurium in idem placitum, & consensus.*

81 Objic. secundò pro sponsalibus: *cap. Ex litteris de desponsat. impubi, ubi Puellæ, quæ coacta desponsata fuerat puero, conceditur facultas nubendi cum alio quocumque: ergo talia sponsalia à principio fuerunt nulla. Probatur consequentia: Si talia sponsalia fuissent valida à principio, per illa inducendum fuisset impedimentum publicæ honestatis, ut est certum: sed hoc impedimentum inducendum non fuit: ergo à principio fuerunt nulla. Probatur minor: Si tale impedimentum contractum fuisset, non daretur ampla facultas Puella ducenti alium quemcumque, sed cum limitatione, excipiendo eos, cum quibus erat ligata impedimento publicæ honestatis: atqui similis limitatio non fuit apposta: ergo tale impedimentum non fuit contractum.*

82 Resp. primò distinguo: *O* *g* *u* *n*

quando primum antecedens: Puella, quæ coacta desponsata fuerat, & quæ consensum præstiterat in talia sponsalia, nego: quæ nullum consensum præbuerat, concedo: unde tota argumenti machina funditus corruit: casus igitur est de Puella, quæ sine consensu desponsata fuerat; ac enim Pontifex: *Noles, & invita, minis Parentum impulsæ*. Cum ergo consensus nullus intervenisset, quid mirum, quod irrita declarentur à principio. Respondeo: secundò admissio, consensum intercessisse, negando primam consequentiam, & disting. maj. probationis: si talia sponsalia fuissent valida à principio, & natura sua irritanda, contractum fuisset impedimentum publicæ honestatis, nego: si non essent natura sua irritanda, concedo: impedimentum publicæ honestatis iuxta probabilissimam sententiam non contrahitur ex sponsalibus ex se exigentibus irritationem, qualia sunt meticulosa. Resp. tertio admissa prima majore probatione, negando minorem, & majorem illius probationis: nulla enim necessitas, aut opportunitas dabitur ad exprimendam talem limitationem. Dum enim in aliquo impedimento dispensatur, non est necesse, omnia alia minutim, & prolixè recensere; sed subintelligendum est, si

non adsit aliud impedimentum.

83. Objic. tertio pro dote, *leg. Si mulier 21. §. Si dos, ff. de eo quod metus causa*: quam in objectione 11. attulimus subsectionione antecedenti. Videatur igitur ibi solutio; eademque adhibenda est ad *leg. fin. tit. 11. part. 3.* Sed istas: dos accessoria est Matrimonio; cum sine Matrimonio esse non possit: sed accessorium sequitur naturam principalis: ergo cum Matrimonium metu initum, sit statim nullum, idem de dote dicendum erit. Distinguo minorem: accessorium sequitur naturam principalis, si non sit eadem ratio in utroque; nego: si eadem ratio militet, concedo: accessorium naturam principalis sequitur, quando eadem reperitur in utroque ratio; scens verò, si sit diversa, *ex leg. Et si is, Cod. de Præd. minor.* Ratio ergo cur Matrimonium metu initum statim est nullum, est, quia si semel est validum, rescindi nequit: quæ non militat in dote, sive præmissa, sive negata. Secundò retorqueo argumentum. Dos est accessoria Matrimonio, & accessorium sequitur naturam principalis: sed assistentia Parochi, & testium, licet sit coacta, valet in Matrimonio: ergo, & promissio dotis, licet sit coacta, valet. En tuo te gladio percussum.

Objic.

84. Objic. quarto pro absolute solutione, *cap. Unicuique de bis que vi in 6. ibi: Absolutio beneficium ab excommunicationis sententia, vel quancunque revocationem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per vim, vel metum extorta, præsentis constitutionis auctoritate omnino viribus vacuamus*: ergo talis absolutio ipso jure est nulla. Respondeo, argumentum extra choram, ut ajunt, saltare conclusionemque nostram neutiquam oppugnare. Absolutio enim à censuris contractus non est, cum conferri possit nescienti. Præterea ob specialia incommoda, quæ sequi possunt, si absolutio metu collata, esset valida, merito Ecclesia jurisdictionem negat; unde nulla est paritas ad contractum.

85. Objic. quinto pro auctoritate tutoris, *ex leg. Quamquam regula 1. §. fin. ff. de Auctor. & consensu Tutor.* ibi: *Tutor si invitus retentus sit per vim, non valet; quod agitur; neque enim presentia corporis sufficit ad auctoritatem: ut; si somno, aut morbo comitiali occupatus, tacuisset*: ergo assignatio tutoris, vel curatoris metu facta, statim est irrita. Resp. legem solam probare, quod presentia merè corporalis non sufficit: nihil autem de consensu per metum extorto in lege decernitur;

quin potius clarè innuit lex, non præstitum fuisse consensum; ut patet ex illis verbis: *Neque enim presentia corporis sufficit ad auctoritatem tutoris.* Constat etiam ex exemplis hominis somno dediti, & morbo comitiali correpti; quibus utitur lex: unde cum consensus defuerit, nil mirum est, auctoritatem tutoris nullam declarari.

86. Objic. sexto pro constitutione Procuratoris, *cap. Accedens de Procurator.* ubi, cuidam decimenti in sua potestate mulierem nobilem, præcipitur, illam plenè suæ libertati restitueret, ut Procuratorem libere valeat designare: ergo designatio, si metu, & coactè facta fuisset, nullius foret momenti. Secundò, *ex cap. Ubi periculum, §. Ceterum de electione in 6. ibi: Cessat electio, dum libertas admittitur eligenti*, ergo electio ob metum est nulla. Resp. ad primum, nego consequentiam: solum enim infertor, illicite retentam esse mulierem non verò Procuratoris constitutionem fore statim nullam: ibi enim solum præcipit Pontifex, id quod debet fieri, nimirum, restitui mulieris, & quod in suam libertatem astringatur. Ad secundum distinguo verba textus: dum admittit absolutè libertas, concedo: dum admittit solum secundum quid, vel potius minuitur, nego.

Objic.

87 Objic. septimo pro resignatione beneficii, ex cap. Ad aures, de his que vi metusor. Ubi Clericus, qui ex metu resignavit Ecclesiam, jubetur restitui, eidenque Ecclesie præfici; & non præcipitur, ut fiat denuo collatio beneficii: ergo, quia renunciatio fuit irrita, titulusque non amittit; aliis jungeretur, quod fieret nova collatio. Secundo, ex cap. ad Audientiam, eodem titulo. Ubi dicitur: Renuntiationem beneficii metu factam robore firmitatis debere carere. Tertio, ex clementina. Multorum de penis. Ubi decernitur: Renuntiationes modo supra dicto extortas, (id est per captionem, & detentionem Judicis secularis) licet à Prælati ipsorum resignantium receptæ, aut ratæ habitæ fuerint, nullius omnino decernimus esse firmitatis: ergo renunciatio beneficii metu facta est ipso jure irrita.

88 Ad argumentum resp. primò, textum solum dicere: Renuntiationem non impedire, quominus is qui renuntiat Ecclesie ad cujus regimen prius fuerat electus, præficiatur eidem. Ubi neutriquam injungitur, quod præficiatur sine nova collatione. Secundo resp. restitutionem ipsam esse novam tacitam beneficii collationem; nam quando restituitur Ecclesia, simul etiam confertur titulus, & vi restitutio-

nis tacite confertur beneficium; ut tenet cum multis Rebusus de Pacifica posse. ff. num. 328. Ad secundum, & tertium respondeo, quod cum in illis textibus solum negetur firmitas renunciati, nullo modo probatur esse irritam, sed irritandam, & rescindendam.

89 Objic. octavo pro testificatione coacta, leg. Qui testamentum, §. Sed si, ff. Qui testamentum, fac. pos. ibi: Sed si detenti sint ibi inuiti testes, putant non valere testamentum: ergo coactio testis annullat ipso jure testamentum. Resp. ex contextu legis clare inferri, testes non præbuisse consensum ad testificandum; sed positivè noluisse, nam ait lex: Detentos esse inuitos: ergo noluerunt consentire in solemnitate testamenti: dum ergo consensus deficit, omnis contractus nullus est.

90 Objic. nono pro promissione facta ex metu ab incarcerato, leg. Qui in carcere, ff. de Eo quod metu causa: cujus verba dedimus Subsectione 2. conclusione 4. §. Dixi regulariter. Respondeo ergo distinguendo verba legis: Quidquid ab hanc causam factum est, nullius momenti est, firmi, & stabilis, concedo: infirmi, & rescindibilis, nego: quidquid ergo per Judicis sententiam rescindi, & infirmari debet, merito pronuntiari debet,

mul,

nullius esse roboris, momentique nullius; cum jam habeat in se radicem, & vltuti exigentiam sui interitus.

91 Objic. ultimò, pro jurisdictione coactè data, aut prorogata, leg. Consensisse 2. ff. de Judicis, ubi iudicatio vi collata à litigantibus, nulla deceditur: verba legis sunt: Aut si cum restitisset quisvis ex litigantibus, viribus prætura compulsus est, nulla iudicatio est: ergo iudicatio metu concessa ipso jure irrita est. Resp. in casu legis non adfuisse consensum litigantium; nam litigantes compulsi sunt, viribus prætura comparere coram Judice non suo; undè deducitur, numquam consensisse, nec voluisse conferre illi Judici non suo jurisdictionem: ac proinde iudicatio nulla est; non quia vi collata, sed quia nullo modo data fuit, cum solum posset dari ex consensu litigantium, qui tali collationi consentire noluerunt: undè nego consequentiam, imò, & suppositum in casu argumenti, nimirum, ibi collatam fuisse iudicacionem,

(*)

***   **
***   **   **

SUBSECTIO V.
UTRUM METUS JUSTE
INCUSSET ANNULLET CONTRACTUM
An metus, cui causam dedit
illum prætiens, obstat
obligationi contractus?

HUCUSQUE à nobis actum est de metu injuste illato ad extorquendum contractum; modo dissertationem agredimur, dum metus non injuste, sed juste incutitur. V.g. Deprehensus es in delicto: minuitur tibi inventor denuntiationem, aut accusationem, nisi ejus filiam ducas; in hoc casu accusatio justa est; tuque causam illi dedisti: quæstio ergo est, utrum contractus tunc incitus vi hujus metus validus sit? Et ut clarius dubium hic discutiamus.

93 Præmittendum in primis est, metum hunc posse inferri, vel à lege, vel ab homine: A lege; ut dum lex injungit, cogitque stupratorem, v.g. ut, vel ducat feminam, quam corrupti, vel illam dotet. Ab homine inferitur, dum patet, v.g. aut consanguineus Puellæ te obstringit, ut filiam, aut consanguineam ducas. Ulterius præmittendum: metum ab homine incussum in hoc casu dupliciter posse induci: primò, cum

cum animo serio, & in re te accusandi, ni Matrimonium in eas. Secundo, non serio, sed animo simulato, cum in re minitans animum deferendi non habeat: & in utroque eventu questio exagitur, quam majestate, perspicuitate, & pondere, quo omnia pertractat, dissolvit P. Thomas Sanchez 4. de Matrim. disput. 1.

94. Circa questionem ergo primo modo propositam, nempe dum ex animo incutitur metus, prima sententia adititur, omnes omnino contractus simili metu initos, etiam rescindibiles, esse nullos. Ita aliqui apud P. Sanchez. Secunda sententia tueritur, contractus natura sua rescindibiles validos esse ex tali metu; Matrimonium autem, & Professionem Religiosam nullius esse momenti: ita Covarr. 4. Decret. 2. part. cap. 3. §. 4. numer. 5. Lopez, Rebutus, & plures alii. Tertia distinguit: nam, vel metus incutitur à lege, & tunc valet Matrimonium, vel infertur ab homine, & tunc non valet. Ita Sotus, Medina, Corduba, & multi apud P. Sanchez, quibus postea subscribunt Bonacina quest. 1. de Matrim. punct. 8. à num. 10. usque ad 15. P. Rebellus lib. 2. quest. 11. sect. 2. & alii plures. Quarta demum defendit, Matrimonium, Professionemque valere in simili even-

tu, sive metus à lege, sive ab homine ortum trahat. Ita prae laudatus Sanch. cum multis ab ipso allegatis, insuper Diana tom. 2. tract. 4. de Sacramentis, resolut. 228. Palao tom. 1. tract. 2. disput. 1. punct. 10. Lugo bto disput. 22. sect. 7. à num. 189. quos sequuntur communiter RR.

95. Circa difficultatem secundo modo propositam, nempe dum metus justus incutitur, sine animo exequendi malam minitatum, aliqui cum Molina tom. 2. disput. 5. 14. Bonacin. ubi supra numer. 13. Lugo ubi supra numer. 167. censent, Matrimonium, & Professionem esse nullam, & contrarium propugnant PP. Sanchez ubi supra disput. 9. numer. 9. Lessius lib. 2. cap. 17. sub. 6. numer. 42. Palao ubi supra numer. 5. Diana tom. 3. Miscell. tractat. 4. resolut. 34. & plurimi alii.

96. Dico ergo primo Contractus omnes suapte natura rescindibiles, metu juste, & ex animo illum exequendi incusso, validi sunt, stando jure positivo. Probatur primo, ex leg. Si mulier 21. ff. de Eo quod metus causa. Ubi Consultus ait: Si mulier contra Patronum suum ingrata facta, sciens ingratam se, cum de suo statu periclitabatur, aliquid Patrono dederit, vel promiserit, ne in servitutem

redigatur, cessat delictum: quia bene sibi metum ipsa infert. Consonat etiam L. 3. §. Sed vim, & L. Metum 9. in princip. ff. eodem. Probatur secundo à rationibus, cui lex ipsa innititur: Quoties metus non ab extrinseco, sed ab intrinseco ipsius metus passus infertur, contractus tenet: atqui in tali casu ipse, qui metum patitur, sibi ipsi metum incutit: ergo valet contractus. Conclusio amplius firmabitur conclusionibus sequentibus.

97. Dico secundo: contractus metu gravi juste, & serio incusso sive à lege, sive ab homine non annullat Matrimonium, nec Professionem Religiosam. Probatur primo secunda pars; prima etenim de metu incusso à lege difficultatem non habet: Qui juste metum incutit, nec vim infert, nec proprie ipse metum infert; sed sibi ipsi metum inducit, qui delictum perpetravit: ergo non est unde contractus irrefcindibilis annulletur. Antecedens probatur: primo ex ratione allegata à lege Si mulier, nuper expensa. Probatur secundo, ex leg. Continet 3. §. Per vim, ff. de Eo quod metus causa, ibi: Sed vim accipimus atrocem, & eam, quae adversus bonos mores fiat; non eam, quam Magistratus intulit, scilicet, jure licito, & jure honoris, quem sustinet: ergo me-

tus juste incussus in re non est metus ab extrinseco, neque vis strictè talis.

98. Promovetur, & explicatur hæc ratio: Matrimonium proveniens ex metu, quem sibi ipsi quos intulit, est validum: sed ita est metus in casu conclusionis: ergo Matrimonium est validum. Probatur minor: Qui delinquit libere, & comprehensus est in ipso delicto, justè timere potest, ne accusetur: ergo qui à delinquente petit Matrimonium, ne accuset, offert Matrimonium, ut excusetur accusatio, quam jam timet delinquens: ergo qui Matrimonium tunc exigit, non infert timorem, sed potius remedium ad excutiendum timorem, quem jam ex se conceperat ipse delinquentis.

99. Probatur secundo conclusio: Matrimonium initum ex metu justè illato à lege, est validum, ut tenent ferè omnes, & constat ex cap. 1. & 2. de Adulter. cap. Ex litteris de spons. & alii: ergo etiam initum ex metu illato ab homine. Probatur sequentia. In utroque casu æquè redditur secundum quid involuntarius consensus; & æquè est justa incussio metus: ergo si Matrimonium tenet, dum metus à lege incutitur, etiam tenere debet, dum metus ab homine justè inducitur. Probatur tertio:

Dan, quis alicui promittit summam aliquam pecunia, vel remissionem debiti, eo pacto, ut donatarius, vel debitor contrahat Matrimonium cum aliqua, tenet Matrimonium, si inde sequatur: ergo similiter Matrimonium sequitur, ex eo, quod aliquis promittat delinquenti remissionem accusationis, & conservationem sui honoris, erit validum.

100 Respondet P. Rebellus: Matrimonium tunc esse nullum, quia injuria inferitur metum passo in comminatione accusationis, ni contrahat; qui licet habeat jus accusandi, non tamen habet jus extorquendi Matrimonium: tali medio, ac proinde metus tunc injuste inferitur. Impugnatur primò: Non minus tollitur, aut minuitur libertas per metum ab homine incussum, quam à jure illatum: sed per metum à jure incussum non reddatur injustus contractus matrimonialis, nec talis metus injuste incutitur: ergo similiter, &c. Impugnatur secundò: Metus ille ex se non est injustus: atqui nec fit injustus ex eo, quod ordinetur ad talem finem: ergo nulla irrogatur injuria metum patienti. Probat minor: Sicut petitio pecunie debita, & promissio pecunie facta alicui, ut præter consensum ad Matrimonium, ordinetur, &c. est nec-

quum ad illud assequendum, ita remissio juris accusandi reum criminis in nostro casu: sed illa remissio, aut promissio non fit injusta, eo quod fiat ob finem Matrimonii: ergo nec remissio juris accusandi.

101 His probationibus suadetur etiam, Professionem Religiosam simili metu extorcat, esse validam. Præterea probatur ex cap. de Regularibus, de simonia: in quo. decisum est, ut Monachus, vel Canonicus Regularis, qui sciens, ingressus est simoniace, compellatur ad Monasterium strictioris Ordinis transire, ubi Professionem de novo debet emitte: ergo quia professio, ex metu juste incusso emissa, valida est.

102 Dico tertio: Contractus celebratus ex metu mali, quem juste minuitur quis, sine animo illud inferendi, est validus; nec inferens simulatè metum tenetur restituere, si aliquid à metum passo accepit. Probat conclusio: Ideo talis contractus esset invalidus, quia iniustus esset per dolum, & fraudem dantem causam metui, ex quo fit contractus; fallere enim videtur minans, cum in re non habeat animum accusandi; insuper metum passus ita consentit in contractum, ut non consentiret, si sciret, metum inferentem non habere animum execu-

quendi minas; atqui hæc ratio non probat, contractum hunc fore nullum: ergo, &c. Probat minor: nam major est ratio Card. de Lugo, & Adversariorum. Pretium tunc non datur, nec metum patiens consentit in contractum, ut non accusetur tunc, sed ut nunquam accusetur, & ut minans cedat juri, quod habet ad illum accusandum, ita ut nunquam possit illum accusare, etiam velit: sed licet de facto non habeat animum accusandi, potest postea illum habere: ergo contrahens non consentit errore, aut dolo ductus; fateor tamen, consentioque cum de Lugo, quod si contrahens ita consentit, ut non consentiret pro sola cessione juris accusandi, tunc non valere contractum. Cæterum rationabilis conjectandum est, illum contrahere, non solum ne tunc accusetur; sed etiam, ut nunquam in posterum possit accusari.

103 Ex hucusque dictis colliges primò: quod si Rex potest juste inferre bellum alteri Regi, potest & valide, & licite offerre pacem, eo pacto, ut accipiat filiam suam, vel det filiam propriam in Matrimonium, dummodo non apponatur pœna resilienti ab hac conditione, quia hoc reprobatur est in cap. Gemma, de Sponsal. Inferitur secundò,

tenere Matrimonium, ad quod Judex Ecclesiasticus cogit metum excommunicationis, dummodo tervet præscriptum modum à lege; nempe, quod hoc fiat cum moderatione; pro qua adeatur P. Sanchez lib. 1. de Matrim. disput. 29.

104 Colligitur tertio, quod si Judex juxta allegata, & probata justè cogit aliquem ad contrahendum, licet in re metum patiens non sit obligatus, tenet Matrimonium: quia metus justè incutitur; sicut è converso, si secundum acta non tenetur ducere, licet in re tenentis, & Judex te compellit, tunc nullum est Matrimonium: quia injustè compelleris: ita in terminis tenet P. Sanchez num. 8. & de Lugo ubi supra num. 163.

105 Objicies primò contra primam conclusionem, cap. fin. de Appellat. ubi dicitur, cum qui ex metu justo non appellavit, juvandum esse postea, ut audiat: ergo, quia contractus meta justè incusso celebratus, est nullus. Resp. ex Card. de Lugo, metum in hac lege, non idè appellari justum, quia licite, & justè incutitur; sed quia probabiliter timebat reus, se passerum malum à Judice, à quo, si interponeret appellationem, in ipsa phrasi Juris idem sæpè est, metus justus, ac metus probabilis, seu cum fundamento conceptus.

106 Objic. secundò contra secundam, *cap. Veniens el 2. de Sponsal.* ubi Matrimonium ibi propositum injungitur, sustinendam esse: *Nisi metu coactus, qui posset in virum constantem cadere, seminam deponaverit:* sed metus in specie textus justè erat illatus; nam illatus fuerat à patre, qui invenit virum in propria domo jacentem cum propria filia, & ibi compulsus fuit à parente, ut eam illico in uxorem duceret: ergo metus justè incussus Matrimonium annullat. Resp. metum in casu textus fuisse injustum; nam pater, ut colligitur ex casu, non minatus fuit solum accusationem, sed mortem; & hic metus est injustus; si enim metus fuisset justè inductus, non diceretur coactus; nam ut diximus, *ex leg. 3. Si vim, ff. de eo quòd metus causa, sola coactio injusta, & atrox vocatur à jure coactio.*

107 Objic. tertio, *ex cap. Gemina de Sponsal.* in quo propter Matrimonium futurum improbatur poena imposta resilienci, ne scilicet timore, ceteroqui justo, incurrerent poena, minueretur libertas in ipso Matrimonio: ergo multo magis reprobabitur metus inductus, non ex voluntate contrahentis, sed ab alio tertio. Resp. decisionem illam, utpote poenalem, neutiquam extendendam esse ad

alios casus à jure non expressos: quod si extendi debeat, omnes urget argumentum, & paritas; nam juxta omnes Arrhæ possunt dari in Matrimonium; & tamen metus eas amittendi minuire potest libertatem. Insuper promissio pecuniaz, vel remissio debiti, facta alicui sub conditione, quod seminam determinatam ducat, valet apud omnes; & tamen potest minuire libertatem.

108 Objic. quartò, metus sive justè, sive injustè inferatur, æquè admittit libertatem: ergo æquè annullat contractum irrefcindibilem. Secundò, non minus timere debent infelices eventus ex Matrimonio, metu injusto celebrato, quam, si, metu justò fiat: ergo utrumque est æquè invalidum. Ad argument. resp. distinguendo antecedens: æquè, & eodem modo admittit libertatem, nego: & diverso modo, concedo: metus injustè illatus admittit libertatem ab extrinseco; justè autem inductus, quasi ab intrinseco, ut diximus in probatione. Secundò aliter distinguo antec. æquè admittit, & inferit injuriam, nego: & metus justus illam non inferit, concedo. Ad secundum, nego antecedens: nam dum metus est injustus, cum metum passus nullam causam illi dederit, merito infelices exitus timeantur; dum verò metus est

just.

justus, cum causam illi dederit metum patiens, aliquo modo est illi voluntarius metus. Præterea cum ipse causam metui dederit, sibi imputare debet, quidquid triste ei in posterum acciderit.

109. Objic. quintò, ex Basilio Legionensi: Nemo potest obligari, nisi si de ipso ad Matrimonium, & ad Professionem, cum sint status perpetui, & requirentes summam libertatem: atqui delinquens ex admissione delicti non se obligat ad tales status: ergo si de facto obligatur, ab extrinseco, & injustè obligatur. Secundò, qui habens jus accusandi exigit à delinquenti pretium excedens supra medietatem, injustè exigit, teneturque rescindere contractum, aut restituere, quod excedit justum pretium: sed Matrimonium infinitè excedit jus accusandi: ergo qui exigit Matrimonium velut in pretium cessionis juris accusandi, injustè petit.

110. Ad argum. respondeo distinguendo min. Delinquens non se obligat directè, concedo: indirectè, nego: vel aliter; non se obligat formaliter, immediate, transeat; radicaliter, & remotè, nego: vel aliter. Non se obligat, nec præbet voluntariè causam, ut obligetur, nego: & illam præbet, concedo. Argumentum retorquetur in me-

tu incusso à lege. Ad secundum resp. distinguendo maj. Injustè exigit ratione metus, nego: ratione læsionis injustè, concedo: metus ea ratione, qua est potens annullare cæteros contractus, potiori jure annullabit contractus irrefcindibiles: est in casu paritatis contractus ille non est annullandus ratione metus, cum justè incutiat; sed ratione læsionis.

111. Infitas: ergo Matrimonium metu justè incusso celebratum, erit nullum saltem propter læsionem. Distinguo consequens: si læsio sit circa substantiam contractus, concedo: si solum sit circa qualitates, nego: in aliis contractibus bonæ fidei, cum qualibet læsio in pretio sit circa substantiam contractus, idèd ex qualibet læsione: infra, vel supra medietatem veniunt annullandi tales contractus; in contractu verò Matrimoniali solum contigit læsio annullans illum, dum læsio est circa substantiam; non verò circa accidentia: Pro argumentis contra ultimam conclusionem diligenter animadvertendum est, contractum non fieri, quia minuitur hic, & non cum accusat; sed, ut nunquam id faciat, & ut in perpetuum cedat juri accusandi: qua observatione solvantur objectiones
Card. de Lugo.

SUD

SUBSECTIO VI.

AN, ET QUOMODO METUS non à contrahente, sed ab alio tertio incussus, contractus annullat? Et quid dicendum de metu per accidens extorquente contractum.

112 DE metu gravi directe incusso à contrahente sermo in præcedentibus fuit; modo de metu gravi non ab ipso contrahente, sed ab alio tertio inducto, agendum est; nec non de metu non illato ad contractum, sed quo posito, metu coactus contrahens contractum celebrat; v. g. si aliquis in stupro, vel alio flagitio inventus, occidendus, accusandusve esset à parentibus, vel consanguineis puellis; & ipse delinquens sponte sua, ut dammum vitet, Matrimonium spondet, utrum tunc Matrimonium valeat? Idemque de aliis contractibus.

113 Sed ut claritate, & distinctione, quæ nobis semper in deliciis esse debent, præcedamus, animadvertendum est: Metum in utroque casu posse incuti, vel juste, vel injuste, & quidem de metu juste inducto ab alio tertio, decisã jam manet quæstio conclusionè secundã præcedentis Subsectionis; unde hic solum de metu injuste illato ab

alio tertio dubium exagitandum venit: De metu verò nullo modo incusso ad contractum extorquendum; sed ex quo ipse contrahens movetur quasi ab intrinseco, ad inendum contractum, ut malum imminens evadat, restat inquirendum, sive justè, sive injuste inferatur.

114 Et quidem circa metum injuste incussum, non ab ipso contrahente, sed ab alio tertio, communis Doctorum sensus tenet, eodem modo discurrendum esse de illo, ac de metu injuste illato ab ipso contrahente. Ita plurimi, quos citatos sequitur P. Sanch. 4. de Matrim. disput. 8. num. 7. & disput. 9. numer. 6. & disput. 12. numer. 19. necnon PP. Molina disput. 267. Lugo ubi supra num. 172.

115 Circa contractum inicum ex metu, non tamen illato ad extorquendum consensum, multiplex est sententia: Prima absolute, & universim censet, contractus omnes ex metu gravi secutos, esse invalidos: Ita Sotus, Angelus, Ledesma, & alii. Secunda ex adverso indiscriminatim, & generaliter propugnat, omnes omnino contractus simili metu conceptos esse validos, sive justè, sive injustè metus inducatur: Ita plurimi, quos refert, & sequitur P. Sanch. 4. de Matrim. disput. 12. à num. 11. atque etiam Bonacina quest. 3. de Matrim. punct.

punct. 8. num. 22. Reginaldus, & alii. Tertia demum distinctione utitur, & propugnat, contractus adhuc irrefcindibiles valere prædicto metu celebratos, si justè incutiatur; si verò injustè inferatur, eodem modo discurrendum esse, ac de contractibus metu injustè, & directe inducto ad extorquendum contractum: Ita PP. Lessius cap. 17. dub. 6. numer. 40. Lugo ubi supra numer. 176. & plurimi apud ipsos.

116 Dico ergo primo: Dum metus injustè incutitur non ab aliquo contrahente, sed ab alio tertio directe ad extorquendum consensum, tunc contractus irrefcindibiles sunt statim nulli; refcindibiles verò sunt validi; refcindendi verò per Judicis sententiam. Prima pars probatur primo eisdem rationibus, ac supra probatum manet, contractus natura sua stabiles, esse statim jure nature nullos, dum metu gravi injustè incusso ineuntur. Probatur secundo: Vorum solemnè ex metu injustè, & directe incusso ad illud extorquendum, est statim nullum, juxta omnes: sed ille, cum quo in voto solemnè quasi contrahitur, & cui sit promissio, nempe Deus, non incuit metam, sed alius: ergo contractus irrefcindibiles ex metu injusto à tertio incusso sunt statim nulli. Probatur ter-

tio: Quoties ex aliqua causa, quæ facile amoveri nequit à metum passo contractus refcindibiles est annullandus, toties est statim nullus contractus natura sua permanens: sed, ut constabit ex probatione secundæ partis conclusionis, omnis contractus refcindibilis initus ex metu injustè incusso ab alio tertio, directe ad extorquendum consensum, venit annullandus à Judice: ergo contractus irrefcindibiles ex tali metu sunt statim invalidi.

117 Secunda verò pars probatur, ex leg. Si cum exceptione 24. §. In hac actione, ff. de eo quod metus causa, ibi: In hac actione non queritur; utrum is, qui convenitur, an alius metum fecerit? Sufficit enim hæc dicere, metum esse sibi illatum; & hæc re, cum, qui convenitur, et si crimine caret, lucrum sensisse. Confirmatur, ex cap. Vnicuique 2. de Sponsal. ubi redduntur sponsalia nulla, etiam si nullus ex contrahentibus metum intulerit, sed parentes contrahentium: ergo contractus de se refcindibiles veniunt annullandi, non solum dum aliquis ex contrahentibus metum injustè, & solemnè incuit; sed etiam dum alius tertius in ordine ad extorquendum consensum.

118 Dico secundo: Dum contractus, sive natura sua permanens, sive refcindibilis cele-

beatur ex metu gravi jufte incuffo, non tamen ex intentione ad extorquendum contractum; fed ex quo movetur patiens metum ad eligendum ex fe contractum, talis, inquam, contractus eít de fe validus, & firmus. Probatur, quia tunc ipfe metum contrahens fponte eligit contractum, & alius nulla injuria ipfi irrogatur à metum inferente, cum ifte jufte incutiatur metum: ergo non eít unde infirmetur contractus: confirmatur, confenfus emiffus ex metu mortis, five tempore naufragii, aut infirmitatis, eít validus, etiam fi fit circa contractus irrefcindibiles; quia ipfe metum patiens ex fe eligit contractum ad vitandum malum imminens, quod nulla interveniente injuria tunc impendit: ergo idem dicendum eít in cafu noítro. Probatur tandem ex leg. 9. §. Animadverendum. ff. hujus tituli.

119 Dico tertio: Metus injufus non incuffus directe ad extorquendum contractum, eo tamen metu coactus contrahens confentit, annullat contractum irrefcindibilem; refcindibiles verò, licet non ftatim infirmet, reddit tamen annullandos. Prima pars probatur ex fecunda: Quoties contractus refcindibiles veniunt annullandi aliqua ex caufa, ftatim funt nulli irrefcindibiles exiftente in illis tali cau-

fa; fed contractus refcindibiles ex metu injuflo non directe incuffo, veniunt annullandi: ergo irrefcindibiles ex tali metu funt ftatim nulli. Major identidem à nobis probata, ab omnibusque admiffa eít, teíte P. Sanchez lib. 4. difp. 6. n. 2. & difp. 12. n. 6. Probatur minor primò, & fimul fecunda pars conclufionis, ex leg. Nectimorem 7. verf. Proinde. ff. de eo quòd metus caufa: ubi deprehentus in adulterio, vel alio flagitio, & metu mortis contrahens, jubetur reftitui; licet enim lex, in principio videatur loqui generaliter de omni metu, five juflo, five injuflo, poítea in ultimis verbis aperte explicat, fe loqui de metu injuflo, cum ait de patientibus metum: poterant vel jure non occidi: atque ita interpretatur Gloffa hunc textum in leg. si mulier 21. ff. eod. dem. tit.

120 Probatur fecundò à ratione illa minor: Licet metus injufte non incutiatur ad obtinendum confenfum; tamen injufte incutiatur, fitque injuria metum paffo: ergo metum inferens tenetur ad refarciendum omne malum fecutum ex injuria: ergo metum injufte inferens tenetur refcindere contractum, ne contrahens ex metu aliquid patiat. Probatur tertio ex Card. de Lugo: Ideò non teneretur metum inferens refcindere contractum;

tum, quia non intendit contractum, nec damnum fecutum ex illo: fed hæc ratio non obelt, quominus metum inferens teneatur refcindere contractum, & refarcire omnia damna ex illo fecuta: ergo tenetur.

121 Probatur minor. Si Titius iniquè, & per calumniam accusatus à Cajo, ut fe defendat, vendat fundum, pretiumque in fui defenfionem expendat, tenetur, juxta omnes, Cajo reftituere Titio pretium fundi, & omnia damna illata ex iniqua accusatione; licet non illum accusaverit, eo fine, ut pradium venderet, pretiamque infumeret: ergo licet metum inferens injufte, non illum inferat ex intentione contractus. Probatur confequentia: &c. Ideò Cajo accusator tenetur, quia injufte dat caufam, ut Titius damnum illud eligat ad fui defenfionem; & ad vitandum damnum injufte imminens fibi à Cajo: fed metum inferens in noítro cafu injufte dat caufam contractui, & ut metum patiens eligat contractum ad vitandum damnum injufte minitatum: ergo, &c. Undè ad dignofcendum, utrum valeant, vel non, contractus ex metu incutiendum metus non incutiatur ad obtinendum contractum; fed ipfe metum patiens fponte offerat contractum, ut malum imminens fugiat, femper diligenter inſpi-

ciendum eít: utrum metus jufte incutiatur, & tunc tenetur contractus; an verò injufte, & tunc ftatim corruit,

122 Objicies primò contra primam. Natura favet innocenti; fed quando metus incutiatur non ab ipfo contrahente, fed ab alio tertio, ipfe contrahens innocens eít: ergo natura illi favet; fubindeque contractus erit firmus, & validus. Secundò: Ideò contractus metu incutus eít nullus, quia æquitas naturalis non patitur, ut innocens metum patiens detrimentum patiat: fed quando metus incutiatur ab alio tertio, contrahens eít innocens: ergo pati non debet detrimentum: atqui illud patiretur, fi contractus, aut effectus nullus, aut deberet refcindi: ergo, &c. Ad argumentum diftinguam. Natura favet innocenti cum detrimento alterius innocentis, nego: dum non intervenit detrimentum innocentis, concedo: & diftinguo min. contrahens eít innocens, & etiam metum patiens, concedo; & metum patiens eít criminofus, nego: eodemque modo diftinguo confequens. Refp. fecundò, & melius conceffo integro fyllogifimo, negando fuppoſitum confequentiæ fubillata. Nimirum, quod contrahens in tali caufa detrimentum patiat ex refciffione contractus; tunc enim ftrecte, & juri-

dice loquendo, contrahens non tam pateretur detrimentum, quam amitteret lucrum ex contractu sibi proveniens, qui in rigore pateretur damnum, esset metum patiens; nam ut dicitur leg. *Quod autem 6. ff. de His que in fraudem credit*. Non est idem lucrum amittere, & patrimonium non augere, ac propria perdere: igitur qui contractum rescindit, patrimonium non auget; patiens verò metum, propria perdit. Unde ad secundum resp. concessis pramissis, distinguendo consequens: ergo pari non debet detrimentum positivum, concedo: mere negativum, seu potius carentiam lucris, nego: non debet perdere, quod suam erat, aut esse debet lucrari, quod est alterius innocentis.

123. Obj. secundum ex P. Sanch. cap. *Sicut nobis de Regula*. Ubi votum emissionem ex metu mortis declaratur validum, sed ideo est validum, quia ipse volens emissionem voti sponte eligit ut damnum mortis vitaret, ergo similiter dicendum erit de consensu ex metu non incusso ad extorquendum contractum. Secundo: Quoties matrimonium ex propria electione, & nullo exigente amplectitur, validum est: sed qui consentit, in matrimonium, ut damnum evitet, illud ex propria

electione amplectitur: ergo validum est. Ad argumentum 1. nego consequentiam: discrimen est, quia emissio voti est omnino ab intrinseco ex causa naturali; fecus autem quando metus injuste incutitur ab homine. Secundo respond. distinguendo min. Ideo est validum precise, quia volens eligit emissionem voti, nego. & quia nulla intervenit injuria, ut in nostro casu, concedo: Patet solutio ex probationibus nostræ conclusionis. Ad secundum distinguo maj. Quoties matrimonium ex propria electione, & nullo exigente, neque mediate, neque immediate, bene verò mediate, subsistit: nullo mediate exigente juste est validum, concedo: injuste, nego. Metus mortis injuste in nostro casu non impellit ad matrimonium; aut mediate impellit ad tale matrimonium, qui injuste metum infert. Alia argumenta leviora, ex dictis, & ex dicendis facile solvantur.

SUBSECTIO ULTIMA.

QUID DICENDUM SIT
de contractibus metu levi celebratis?

224. **OMNINO** refrenanda memoria est circa ea, quæ subsecutione prima hujus sectionis præmo-

monimus de distinctione metus levis, & gravis; necnon de metu reverentiali; & precibus importunis; ac de metu levi, tam respectivè, quam absolute tali; de quo solum in præfati disputatione intexamus. Insuper animadvertendum est juxta dicta, contractum posse exequi ex metu levi: Primò: Ita ut nulla alia sit causa hic, & nunc contractus: Secundò: Ita ut licet deatur hic, & nunc alix causæ, ut amor lucris, tamen licet nunc hoc pacto adæquate adæquatione effectus (ut loquuntur Philosophi) sit propter metum levem, ut etiam si alia motiva deessent, propter solum metum levem fieret contractus. Tertio: Ita ut, hic, & nunc hoc pacto consentit contrahens propter metum, & propter lucrum, ut si deficeret lucrum, non consentiret propter solum metum: & in hoc tertio eventu nulla est questio: cum certum sit, tunc omnem omnino contractum esse validum, & penitus firmum.

125. De contractibus vero initis ex metu levi injuste, & directe, primo & secundo modo explicato, propugnat, tales contractus, si sint rescindibiles, esse validos jure civili, ita ut nec annullandi veniant: in foro autem conscientie esse validos; sed rescindendos ad naturam metum passivi. Ita PP. Molina, tom. 2. tract.

2. disp. 267. in fine. Sanc. 4. de Matrim. disp. 9. n. 4. Lessius cap. 17. dub. 6. n. 47. Rebell. part. 2. quest. 5. Palao, ubi sup. punct. 12. Lugo, ubi sup. n. 138. & alii apud ipsos: Secunda sententia validos, & permanentes firmos adhuc in foro conscientia tales contractus tenet. Ita Basil. Pont. Lib. 4. de matrim. cap. 10. n. 3. Medina, & alii apud nostros.

126. Circa matrimonium verò, & professionem Religiosam, prima sententia tueretur, invalidos esse contractus ex metu levi adæquate influente in ipsos celebratos. Ita Card. de Lugo ubi supra n. 141. prope finem. Navarrus, Vega, Cruz, Emmanuel Rodr. & alii, quos citant PP. Sanch. dicto lib. 4. de Matrimonio, disput. 17. n. 2. & Ketsius, qui probabiliter censent talem opinionem: contrariam tamen ipsi cum communi amplectuntur.

127. Dico ergo primò, contractus irrefcindibiles, metu levi celebrati, sunt jure nature validi. Probatum primò: Contractus in bonum commune inventus, & inductus non est annullandus, quoties facile potest favori contrahenti; ipseque potest facile se liberare ab obligatione contractus; sed dum est levis metus illatus ad celebrandum contractum irrefcindibilem, qui inventus, inductusque

fuit in bonum commune, poteſt contrahens facile ſe liberare ab illius onere, & obligatione: ergo tunc erit jure naturæ validus. Major aperta, citraque dubium videtur: Minor autem prob. Metus levis eo quod levis ſit, non ſolum poteſt ab homine conſtanti porſus repelli, ſed debet ſtatim propulſari: ergo contrahens facile poteſt ſe liberare ab obligatione contractus. Probatur ſecundò, & promovetur præcedens ratio: æquitas naturalis non patitur, ut annulletur contractus ad vitandum damnum, quod facile vitari poteſt, metum ſpernendo: ſed metus levis facillimè ſperni poteſt, & debet à viro conſtanti: ergo naturalis æquitas non patitur, &c. Roboratur qui non vult contemnere cauſam ſibi inferentem damnum, cum poſſit facile illam contemnere, æquum eſt, ut damnum ſentiat: ſed contrahens ex metu levi non vult illum contemnere, cum facile poſſit: ergo &c.

128 Dico ſecundò: omnes contractus reſcindibiles ex metu levi initi, ſunt validi, tam jure naturæ, quam poſitivo: & non veniunt annullandi jure poſitivo, nec metum levem paſſo competit *actio quod metus cauſa*. Prima, & ſecunda pars, nimirum, hos contractus eſſe validos jure naturali, & poſitivo, conſtat ex his, quæ diximus, &

ſtabilimus de metu gravi dante cauſam contractibus reſcindibilibus. Si etenim tales contractus ſunt validi utroque jure, dum metu gravi exequentur; potiori titulo utramque firmitatem habebunt, dum levi metu celebrantur.

129 Tertia verò pars, nempe, quod jure poſitivo non veniant annullandi. Probatur primò, ex leg. *Nec timorem 7. ff. De eo quod metus cauſa ſibi: Si quis meticolofus rem ullam fraſtra metuerit, per hoc edictum, non reſtituitur*. Inſuper ex leg. *Metus eodem titulo: Metus vani hominis non eſt ſpectandus, ſed is, qui in conſtantiffimum cadit*. Et ex Regula *Vani timoris, ff. de Reg. jur. ibi. Vani timoris nulla eſt excuſatio*. Quod autem metum levem patienti non concedatur *Actio quod metus cauſa*, conſtat ex præallegata lege *Nec timorem 7. & ex cap. 1. 3. & 4. De hiſ que vi*. Ne ſcilicet occaſio litibus detur, in immenſumque lites exuberent.

130 Probatur ſecundo ratione deducta ex legibus; quia jus præſumit, metum levem non eſſe ſimplyter metum; neque ea, quæ ex tali metu ſunt, fieri vi, & metu; cum facile poſſit metum patiens à ſe amovere metum; ac proinde ſibi potius imputare debere, quam metum inducenti, quod contractum prop-

ter talem metum amplectatur.

131 Dico tertio: omnes contractus reſcindibiles, ſive oneroſi, ſive lucrativi, ex metu levi initi reſcindi debent in foro conſcientiæ ad nutum metus paſſi: Probatur: Naturalis æquitas non fert, quod juſte retineatur id quod ex injuria alterius fuit acquiritum: ſed quod acquirit contrahens metum incutiens ex injuria metus paſſi acquirit: ergo naturalis æquitas non patitur, ut retineat: ergo tenetur in conſcientia reſcindere contractum. Minor probatur: licet metus levis poſſit facile amoveri, quilibet tamen tenetur non inferre metum alteri ad contrahendam, ſive facile, ſive difficile poſſit repelli: ergo quod acquirit metum inferens, ex injuria alterius acquirit.

132 Urgetur, & præoccupatur ſolutio: Ideo metum inducens non tenetur reſcindere contractum; quia dum metum intulit, non gravem ſed levem injuriam intulit; atqui hæc ratio eſt nulla ad ſoliditatem contractus ſtatuendam; ergo in foro conſcientiæ debet reſcindi. Probatur minor. Licet injuria ſit levis, eſt tamen unica cauſa, aut cauſa adæquata, ut hic, & nunc contractus fiat; hæc enim eſt ſuppoſitio quæſtionis: ergo in ordine ad damnum, quod cauſat, perinde ſe habet ac ſi eſſet gravis

injuria. Perurgetur: Obligatio reſtituendi, aut reſcindi contractum non menſuratur ex eo quod injuria ſit levis, aut gravis, ſed ex eo quod damnum, & detrimentum inductum ſit innocenti ex tali injuria: ergo gravitas, aut levitas injuriæ argumenti vim non elidit.

133 Ex hac conſequentia inferes cum PP. Sancto. Leſio, & Palao, primò, quod ſi mulier, vel filius metu reverentiali, aut precibus aſſiduus, & importunis fidejubeat pro patre, aut marito, etiam ſi adiungat ſolemnitates à jure requiſitæ ad valorem fideiſſionis, eſſe tamen nullam: nam metus reverentialis, & importunæ preces inducunt naturam metus levis, ut ſupra diximus, præſertim in inferioribus reſpectu ſuorum ſuperiorum. Ex adverſo tamen, quod concedit, aut exequitur Princeps, Prælatuſ, aut quivis alius ſuperior inductus continuis, & importanis precibus ſubditorum non debet reſcindi: cum ſuperiores facillime poſſint à ſe amovere, aut deſpicere preces importanas inferiorum.

134 Inferitur ſecundò: illud, qui ſimili levi metu inductus aliquid donavit, ſi recuperare non poſſit, poſſe uti occultæ compensatione, cum rem ſuam reſſumat: Ad ſi juravit, ſe non repetiturum, contractum

que ſtatutum; tunc obſtenta juramenti relaxatione, quam poteſt Episcopos concedere, uti poterit prædicta compensatione.

135 Obſic. primo contra primum: Ideo metus gravis annullat jure naturæ contractus de ſe ſtabiles, quia eſt gravis injuria: ſed etiam metus levis dans cauſam totalem contractui de ſe ſtabili eſt gravis injuria: ergo ſi celebretur ex tali metu, erit jure naturæ nullus. Secundo: Licet metus ſit levis, tamen minus voluntarium: ſed contractus irrefcindibiles debent eſſe omnino ſpontanei: ergo dum ſunt ex metu levi, ſunt invalidi. Ad argumentum diſtinguo maj. Ideo præciſe metus gravis annullat contractus ſtabiles, quia eſt gravis injuria, nego: quia eſt gravis injuria, quæ nequit facile repelli, concedo: & inverſis terminis, diſtincta minori, nego conſequentiam. Ad ſecundam diſtinguo maj. minuit voluntarium, & facile ſuperari poteſt & debet, concedo: & non ita facile poteſt, nec debet, nego. Unde illa involuntarietas non ſufficit ad annullandum jure naturæ hos contractus.

136 Obſic. ſecundo contra ſecundum. Quæ ſunt ex metu reverentiali, per nos, ſunt ex metu levi: ſed quæ ſunt ex metu reverentiali ſunt omnino irrita: ergo & quæ ſunt ex metu levi.

Minor probatur: Quæ ſunt ſine conſenſu contrahentis ſunt omnino irrita: ſed quæ ſunt ex metu reverentiali, ſine conſenſu ſunt: ergo ſunt irrita. Probatur min. ex Regula, *Velle, de Reg. Jur. Nolle non creditur, qui obſequitur imperio Patris vel Domini. Insuper ex Leg. Quæ oneranda ſſ. Quarum rerum actio* &c. in qua reſcinditur factum liberti, rationemque reddit conſultus. *Et hoc cauſa cognita, ſi liquido appareat libertum metu ſolo, vel nimia Patroni reverentia ita ſe ſubjeciſſe:* ergo quæ ex metu reverentiali ſunt abſque conſenſu ſunt, ſuntque irrita.

137 Reſp. negata utrâque minori, diſtinguendo verba Regulæ: Qui obſequitur obmetram reverentiam velle non creditur, nego: ob minas, vel prudentem timorem, ſi imperio non obſequatur, concedo: Igitur, ut diximus agentes de metu reverentiali, hic ſerè ſemper ſocium habet timorem indignationis, alpeſtus aſſidue rovi, & aliorum, quæ ſuperiores inſurgere poſſunt, & ſolent, ſi illorum, nedum imperiis: ſed vel inſinuationibus morem non ſtatim gerant miſeri ſubditi. Ad ſecundam reſp. legem loqui de reverentia admixta alicui alteri timori, & hæc eſt vis, & proprietas illius alternativæ, vel metu ſolo, vel nimia reverentia.

rentia: hoc eſt, vel metu ſolo, vel metu adjecto ſimul cum reverentia; ſi tamen hic non eſſet ſenſus literalis textus, ad quid appoſitum fuiſſet *ſy ſolo*.

138 Obſic. tertio, quæ potius extorquentur à contrahente, quam obtinentur, nequeant ſuſſistere: atqui, quæ precibus importunis aſſequantur, potius extorquentur, quam obtinentur: ergo nequeant ſuſſistere; ſed per nos, quæ ex precibus importunis ſunt, ſunt metus levi: ergo quæ ſunt metu levi ſunt irrita. Probatur min. ex Extravag. *Execrabilis, Joannis XXI. de Præbendis*, ibi: *Et importunas importuna petentium à nobis prædeceſſoribusque noſtris, non tam obtinuiſſe, quam extorſiſſe noſcuntur.* Confirmatur ex leg. *Unica, Cod. de Raptu Virginis*. Ubi capite pleſtetur, qui virginem etiam violentem rapit, hæc ſcilicet ratione: *Quia hoc ipſum velle mulierum ab inſidiis nequiſſimi hominis, qui meditantur rapinam, inducitur; niſi enim eam ſollicitaverit & niſi odioſis artibus circumvenierit, non facit eam velle:* ergo quæ precibus importunis ſunt, non tam obtinentur, quam extorquentur. Reſp. diſting. minore de quæ precibus dolo, aut metu admixtis aſſequantur, potius extorquentur, concedo: quæ precibus ſolis, nego: unde ad pri-

mam probationem reſpondeo, textum loqui de precibus irfecitis, & aſſociatis dolo: quod licet ex *ly improbitas*, quæ ſolis precibus aptari nequit. Similiter ad ſecundam probationem dicendum eſt, ibi eſſe ſermonem de circumventionem dolosa, ut aperte colligitur ex verbis illis, *odioſis artibus circumvenierit*.

139 Obſic. quarto contra tertiam concluſionem. Metus levis, licet gravem injuriam irroget, tamen facile repellit poteſt, atque idem Matrimonium, & Profeſſionem non vitiat: ergo in aliis contractibus non fundat obligationem reſtitendi, reſcindendique contractum. Probatur conſequentia. Dammum, quod facile repellit poteſt, & non repellitur, imputari debet voluntati patientis: ergo ſi injuria illata ex metu levi facile poteſt repelli, ipſi conſentienti debet imputari, damnum ſecutum, ex eo, quod non repellatur. Reſp. negata prima minori, diſtinguendo antecedens probationis: debet imputari ſolum voluntati patientis, nego: ſimul, & principaliter voluntati interentis, concedo: ſecundo aliter diſtinguo idem antecedens: imputari debet negative, ſive non vitata permitto: poſitive, ut illata, & cauſata, nego: licet enim quis poſſit vitare mortem, quam alter illi inique ma-

chinatur, non proinde desinet machinator esse injuriosus, si illam cum effectu inferat.

140 Instabis: dum quis potest vitare facile aliquod malum duplici medio, & eligit unum præ alio, talis electio debet unice imputari ipsi eligenti: atqui ille cui metus levis inferatur, potest æqua facilitate vitare malum, quod illi imminet, vel per expulsionem metus, vel per celebrationem contractus: ergo si eligit contractum, ipsi soli debet imputari; ac proinde non est damnandus metum inferens ad restitutionem. Secundò scienti, & volenti non fit injuria: sed metum levem passus vole contrahere: ergo nulla ipsi irrogatur injuria. Ad instantiam distinguo maj. qui potens, &c. si ex malitia, & violentia injusta alterius constitutus sit in tali necessitate eligendi, nego: si ab intrinseco, aut jure sit ita constitutus, concedo: & decerni distincta minori, nego consequentiam: cum contractus profusus liber esset à necessitate incurrendi contractum, vel metum abigendi, & iniquè compulsus, inductusque sit in hanc necessitatem, idè electio, quæcumque illa sit, imputatur non eligenti, sed constituenti illum in tali necessitate: nam ex regula *Qui causam de Reg. Jur. Qui causam damni dat.* &

ipsum damnum debisse videtur.

141 Ad secundam dist. maj. Scienti, & volenti ipsam injuriam, non fit injuria, concedo: & volenti medium ad illam vitandam, nego: & mutatis terminis, distincta minori, nego consequentiam. Qui enim metu contrahit, non vult damnum, nec metum, quin potius, ut hæc evitet, contractum eligit.

142 Objic. quintò, si metum levem inferens, teneretur rescindere contractum, & restituere rem ex ipso perceptam, jus denegans actionem metum passio, cooperaretur injustitiae, & injuriæ ipsi illata: sed hoc dici nequit: ergo quia metum inferens non tenetur restituere, nec contractum rescindere. Confir-matur aliter hoc ipsum: Iniquum est punire innocentem, & nocenti favere: sed si metum inferens teneretur restituere rem ex contractu acceptam, & inferret injuriam metum passio, jus denegans actionem metum passio, illi noceret, faveretque metum inferenti, & injurianti: ergo, &c. Argumentum hoc late à nobis solvitur *Disput. 1. de Testamentis*: dum de testamenti insolventis validitate est sermo; nunc autem breviter resp. negando maj. jus etenim ad vitanda majora incommoda, & ne lites in infinitum excrefant, per-

permittit solum, ut talis contractus valeat, in quo nulla injustitia est; sicut Deus plurima mala permittit, unde patet ad confirmationem.

143 Objic. sextò: Forum externum non innixum falsæ præsumptioni, non discrepat à foro interno; sed est illi omninò conforme: atqui forum externum cognoscens metum in re fuisse levem, non innititur falsæ præsumptioni, & tamen denegat actionem recuperandam, rescindendique contractum: ergo hoc ipsum tenendum est in foro interno. Resp. concessa majori, distinguendo minorem: Forum externum negat actionem omnem, tam judicialem, quam in foro conscientiae, nego: actionem merè judicialem, concedo: vel aliter, distinguo: negat actionem civilem, nempe, quod metus causa, concedo: actionem Prætoriam, nego: licet enim non derat actio, quod metus causa, ad rescindendos hos contractus, bene potest implorari officium judicis: qui ex æquo, & bono tales contractus rescindit; ut optime tuerentur Abbas Garcia de Nobilit. glossa 17. num. 20. Sanch. 4. de Matrimon. disput. 9. num. 5. & plures apud ipsos. Tertio, distinguo minorem: negat actionem, & positivè resistit rescissioni contractus, nego: & merè negativè

se habet, non concedendo illi actionem, concedo.

144 Objic. septimò, metus, qui contractus rescindibiles reddit rescindendos, reddit à principio nullos contractus irrefcindibiles: ergo à contrario, metus, qui contractus rescindibiles non reddit statim nullos, ceteros contractus non facit postea rescindendos. Atqui metus levis per nos non facit nullos à principio Professionem, & Matrimonium: ergo nec reddit rescindendos ceteros contractus. Respondeo distinguendo primum antecedens: metus, qui contractus rescindibiles reddit rescindendos omni foro, reddit à principio nullos contractus irrefcindibiles, concedo: qui reddit rescindendos solum in foro interno, nego. Metus levis licet injuriam inferat, cum tamen facile possit repelli jure reddit statim nullos contractus; ac proinde omnes contractus sunt statim validi: cum ergo Matrimonium semel validum, semper valeat, ceteri vero contractus semel validi, in firmari postea possint, idè alii contractus ob injuriam debent rescindi in foro conscientiae.

145 Objic. ultimò: Si in foro conscientiae debent rescindi contractus metu levi iniusti, acquisita per metum deberent restitui etiam à tertio poss.

fessore; sed hoc est falsum: ergo. &c. Probatur minor: Tertius possessor non tenetur restituere rem acceptam, ratione injustæ acceptationis, cum ipse nullam injuriam, injuriamve commiserit adversus metum patientem: neque item ratione rei acceptæ; cum hæc verè sit ipsius possidentis, qui iusto titulo illius dominium acquisivit: ergo tertius possessor non tenetur acquisita restituere metum patienti. Respondeo concedendo primam majorem, quam male negat Garcia de Nobilit. gloss. 17. num. 29. & alii. Veritas autem illius colligitur ex leg. Si cum exceptione, §. Padius, ff. de eo quod metus causa, ibi: Padius quoque lib. 8. scribit, arbitrium Judicis in restituenda re tale esse debere, ut eum quidem, qui vim admisit, jubeat restituere, etiam si ad alium res pervenit, etiam si alius metum fecit; nam in alterius præmium certi alicujus metum non oportet. Tenetur igitur tertius possessor restituere ratione rei acceptæ, quæ ad quemcumque possessorem transit, cum vitio, nempe affecta metus injuriâ. Unde patet ad probationem minoris. Et hæc quidem pro meticulous contractibus dicta sunt satis: ubi profectò se junctim, electæque conati sumus enucleare ea, quæ nimis diffusè ab aliquibus Doc-

toribus, ab aliis verò brevissimò calamo traduntur.

SECTION III.

UTRUM CONTRACTUS
ex ignorantia, dolo, aut
errore, irriti, aut irri-
tandi sint?

146 **R**ETEXIMUS Sectioni præcedenti ea, quæ ex parte voluntatis obesse possunt libertati consensûs, ut sit forma contractûs: nunc extricanda suscipimus illa, quæ ex parte intellectûs consensûs libertatem lædere possunt, nimirum ignorantia, error, inadvertentia, & dolo.

SUBSECTIO I.

ALIQUA PRO QUÆSTIONIS
intelligentia prænotantur.

147 **P**RÆNOTANDUM est primò: Quod ignorantia, & inadvertentia nihil aliud sunt, quam quædam nescientia objecti: ac proinde, sunt quid negativum. Differunt tamen in eo, quod inadvertentia est nescientia, seu defectus notitiæ actualis; Ignorantia verò est nescientia stabilis, seu habitualis. Ignorantia est duplex, alia negativa, seu privativa, & datur, dum intellectus nunquam habuit notitiam circa rem: talis est ignorantia, quam habet Turca de re. Alia est positiva, seu prææ dif-

po-

positionis, & datur, dum quis non solum non habet veram scientiam, aut notitiam alicujus rei, verum etiam habet oppositam: v. g. quando quis erroneè judicat, Deum esse corporeum; Solem esse animatum.

148 Prænotandum est secundò: Quod dolo est, Machinatio, qua quis decipit alterum, sive dicto, sive facto, sive omissione alicujus, quod facere debuerat. Ex quo fit, ut, qui dolum patitur, deceptusque est, errorem etiam patiat. Error igitur, & dolo conveniunt in eo, quod uterque ignorantiam patitur: hoc tamen discrimine, quod error ignorantiam affert ortam ab intrinseco ipsius errantis; dolo verò ab extrinseco, nimirum à deceptore eam inducente. Dolo dividitur in bonum, & malum. Bonus est solertia, & sagacitas prudens, qua quis opportunè atitur ad se, suaque protegens, & substantiam; & respectu alterius non ad substantiam, sed ad qualitates concernunt: v. g. persona cum qua contrahitur in Matrimonio ingreditur illius substantiam: ait in contractu emptionis, & venditionis, non ad substantiam, sed ad qualitates reducitur: nihil enim interest, utrum à Titio, an à Sempronio rem mihi necessariam emam. Similiter in elemosyna, paupertas accipientis

149 Prænotandum est tertio: Ignorantiam, errorem, & dolum versari posse, vel circa personam, vel circa substantiam, vel circa qualitates. Circa perso-

nam, dum quis putat se contrahere Matrimonium cum Berta, v. g. judicans esse Fulviam. Circa substantiam, v. g. dum quis contrahit Matrimonium falsò reputans, se non in perpetuum, sed ad tempus onera Matrimonii subiturum; tunc profectò errat circa substantiam; nam de substantia, essentialique Matrimonii est perpetuitas. Circa qualitatem, versabitur error, aut dolo, ut si quis ducat Bertam credens esse, aut divitem, aut mitem, aut virginem, cum non ita sit: hæc enim solum sunt qualitates in contractu Matrimoniali.

150 Prænotandum est quarto diligenter: Quod plura inveniuntur, quæ sunt qualitates respectu unius contractûs, & respectu alterius sunt substantia, pertinentque ad illius essentialitatem atque etiam ex adverso: plura inveniuntur, quæ respectu unius contractûs spectant ad illius essentialitatem, & substantiam; & respectu alterius non ad substantiam, sed ad qualitates concernunt: v. g. persona cum qua contrahitur in Matrimonio ingreditur illius substantiam: ait in contractu emptionis, & venditionis, non ad substantiam, sed ad qualitates reducitur: nihil enim interest, utrum à Titio, an à Sempronio rem mihi necessariam emam. Similiter in elemosyna, paupertas accipientis

R 2

est